

NOTAT

Vår ref.:

Dato: 2. februar 2015

Bølgesurfing og fugl - Havika, 7.12.2014

Bakgrunn

Ecofact har vært engasjert av Fylkesmannen i Vest-Agder for å få belyst hvordan vannfugler reagerer på brettbaserte fritidsaktiviteter. I perioden 27.11 – 13.12. 2014 ble det gjennomført kontrollerte forsøk med kiting, brettseiling og bølgesurfing innenfor verneområder på Lista. Prosjektet ble gjennomført med hjelp av personell fra fylkesmannen (Margrethe Wold), SNO (Olav Landsverk) og miljøet som driver med de overnevnte aktivitetene. Utøverne ble påmontert en gps, som logget posisjon og tid. Under aktivitetene ble det filmet og observert atferd på fuglene. Margrethe Wold ved fylkesmannen gjennomførte tellinger av vannfugler i de aktuelle test-områdene både før og etter at det ble gjennomført aktiviteter.

Dette notatet oppsummerer inntrykkene med bølgesurfing i Havika den 7.12.2014. I et annet notat er det beskrevet testing med brettseiling i Nordhasselvika senere samme dag.

Havika 7.12.2014

På formiddagen den 7.12. 2014 ble det gjennomført testing med bølgesurfing i Havika. Knut Børge Strøm og Toralf Tysse fra Ecofact postet helt sørvest i bukta (se figur 1), mens Margrethe Wold og Olav Landsverk postet i tilknytning til stedet der bølgesurferne gikk ut og inn (figur 1). Margrethe og Knut Børge betjente videokamera mens forsøket pågikk, mens Olav Landsverk og Toralf Tysse observerte ved hjelp av håndkikkert og teleskop.

Det ble etablert en tellesone for vannfugl som omfattet stort sett hele Havika, mens tellepunktet ble etablert i den vestlige delen av bukta (figur 1). Dette notatet baserer seg på registreringer utført av personell fra Ecofact.

Den satelittbaserte Gps-en som var montert på surferen, logget en gang hvert 10 sekund.

Vær- og bølgeførhold

På formiddagen den 7.12 blåste det frisk sørvestlig bris (11 m/sek) i Havika. Det var små bølger – bølger med skumskavler kombinert med dønning inne i bukta.

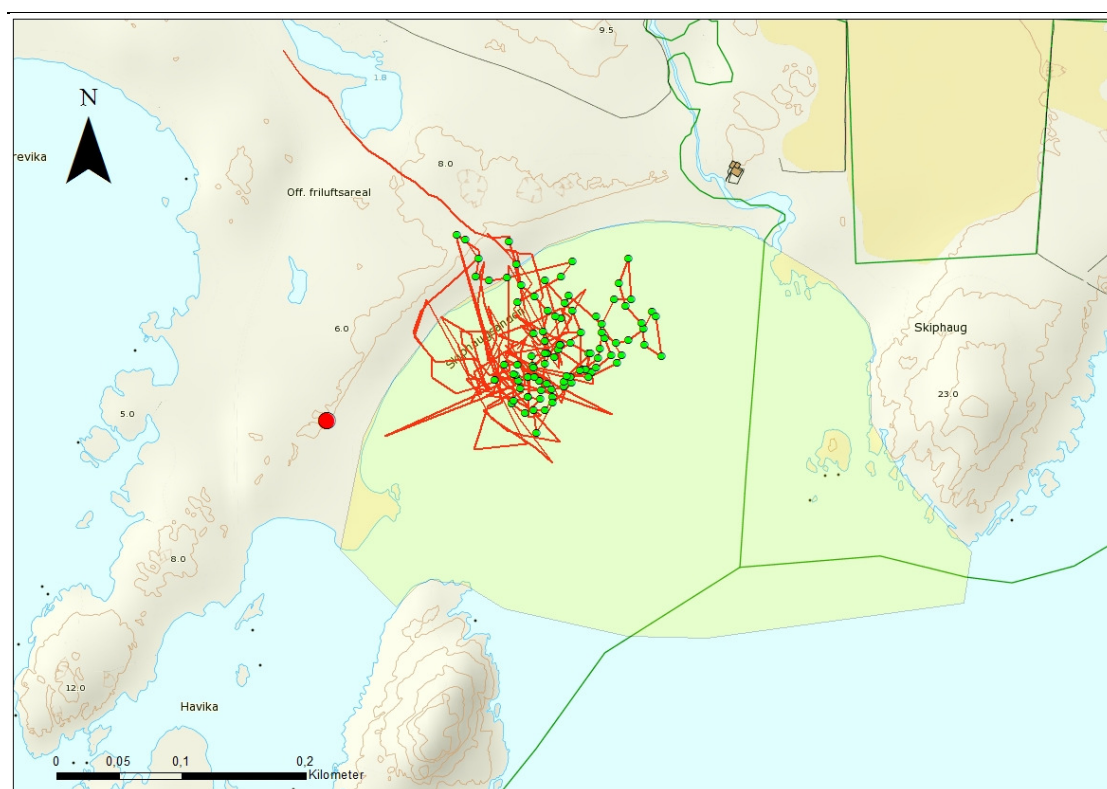
Telleforholdene for vannfugl var ikke optimale på tidspunktet forsøket ble gjennomført, men de var bra nok til å få kvantitative gode data på vannfugl som ikke dykket.

Bølgesurfing

Tre bølgesurfer med gps var ute i Havika på formiddagen den 7.12. Først var en surfer alene ute i vika, og så var to bølgesurfer ute samtidig. Gps-en som var montert på en av de to surferne som var ute samtidig fungerte imidlertid ikke, og dette notatet baserer seg derfor kun på den ene.

Første periode

Første bølgesurfer var ute i bukta fra kl. 10.11 til kl. 10.54. Figur 1 illustrerer plott og ruter for denne aktiviteten i Havika. Kartet viser også beliggenhet av tellesone og tellepunkt.

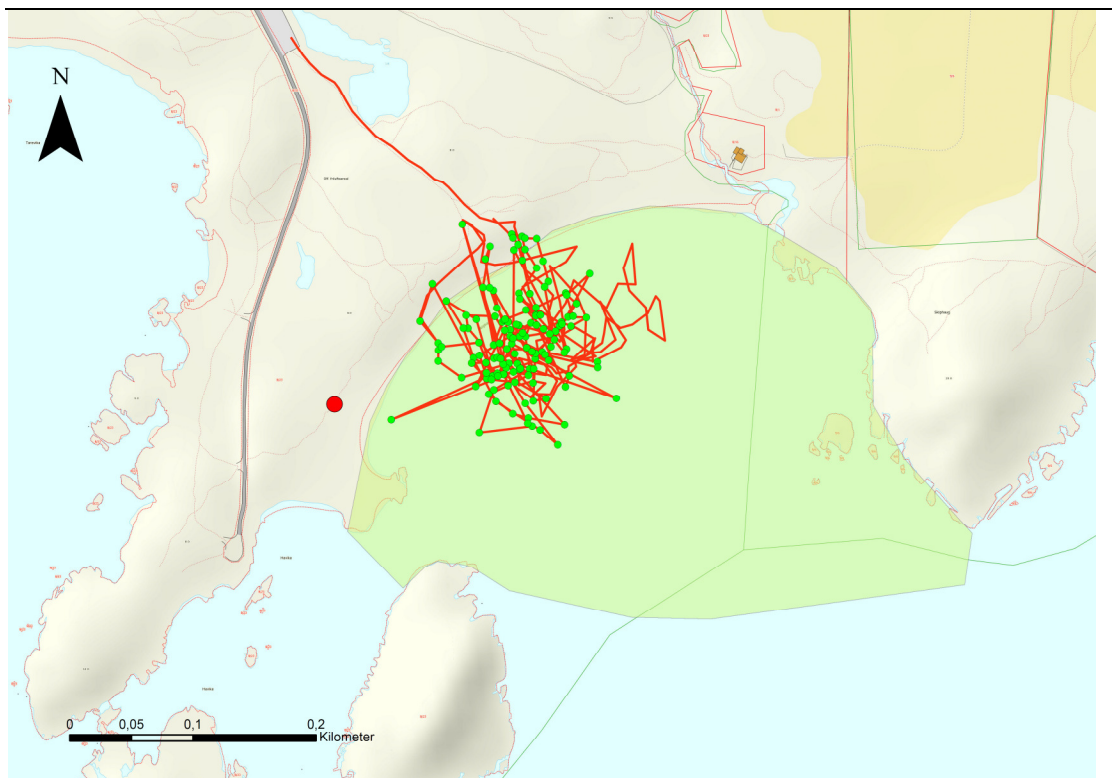

Figur 1. Tellepunkt, tellesone, samt plott og ruter for første bølgesurfer. Plottene viser gps-logg for denne surferen, mens de røde strekene viser alle track-ruter denne dagen.

Som det fremgår av figur 1, drev den første bølgesurferen sin aktivitet primært i den indre og nordvestlige delen av bukta. Aktiviteten er basert på at brettseileren padler ut i bølgene, for så å surfe på dem inn mot land. På denne dagen skal det ikke ha vært optimale forhold for denne aktiviteten i Havika.

Andre periode

De to neste surferne var ute i bukta i omtrent samme område som den første surferen. Aktiviteten pågikk fra kl. 11.28 til kl. 12.19. Figur 2 illustrerer plott og ruter for denne aktiviteten i Havika. Kartet viser også beliggenhet av tellesone og tellepunkt. Det

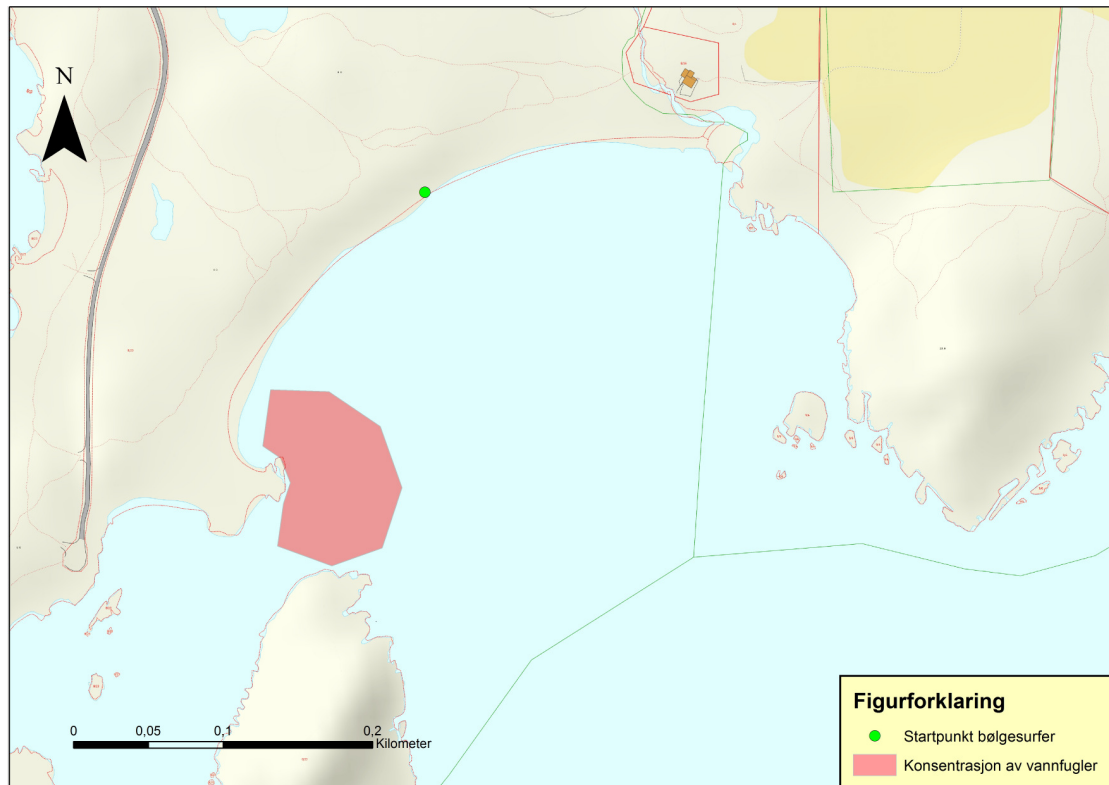
Figur 2. Tellepunkt (rødt), tellesone, samt plott og ruter for første bølgesurfer. Plottene viser gps-logg for denne surferen, mens de røde strekene viser alle track-ruter denne dagen.

Observasjoner av vannfugler i første periode

Knut Børge Strøm og Toralf Tysse var på plass ved tellepunktet fra kl. 09.45. Mellom dette tidspunktet og surferens inntreden ble det observert følgende vannfugler i bukta:

Svartand 4
Kvinand 5
Havelle 5
Ærfugl 1
Storskarv 1

Bortsett fra storskarven, som lå øst i bukta, ble alle vannfuglene registrert i sonen som er markert på figur 3. Endene lå stort sett og dykket, og beveget seg noe frem og tilbake innenfor den røde sonen på figur 3. I perioder var det kvinender og haveller utenfor denne sonen også.

Figur 3. Beliggenhet av lokalitet for vannfugl og startpunktet for bølgesurfer.

Flere av vannfuglene som lå i det rødmarkerte området på figur 3 reagerte med strekt hals idet surferen beveget seg ned til stranda. Avstanden mellom surfer og vannfuglene var da mellom 150 og 250 meter, alt etter hvilken fugl det dreier seg om.

Idet surferen beveger seg ut i vannet, begynner haveller og kvinender nervøst å trekke utover. Ærfuglen og svartendene ble værende i det røde området.

I løpet av de første 10 minuttene trekker de fleste havellene og kvinendene helt over til østsiden av bukta. De er tydelig urolige på grunn av bølgesurferen, og skifter litt posisjoner i den østlige delen av bukta. Det har dukket opp to sjøorrer som ligger i samme område, helt øst i bukta.

I de neste 20 minuttene trekker noen av havellene og kvinendene tilbake mot det rødmarkerte området (figur 3), og blir liggende innenfor eller like utenfor dette. Men haveller letter og flyr over til øst igjen.

Etter ca. 30 minutter har alle endene samlet seg i og like utenfor det rødmarkerte området. Endene fløy og til dels svømte fra østsiden av bukta og tilbake der de var før bølgesurferen begynte. Flere av dem ligger og pusser seg, tilsynelatende uforstyrret. I minuttene før de forflyttet seg fra øst til vest var surferen ganske langt øst i bukta, og dette har trolig ført til at de trakk over mot vest igjen.

Endene ble stort sett liggende i og ved det rødmarkerte området frem til surferen forlot vannet kl. 10.54. Like før surferen forlot vannet, kl. 10.52, dukket det opp tre surfere med brett oppe på stranden i området der den første surferen gikk ut. Da dette skjedde, ble flere av endene stresset og svømte ut. Avstanden mellom brettseilerne som dukket opp på stranden og der endene begynte å svømme ut var da ca. 150 – 200 meter. Etter en kort stund begynner endene å roe seg igjen, og flere starter å pusse seg.

Observasjoner av vannfugler i andre periode

Etter et opphold på ca. 30 minutter uten surfere i vannet, kommer det to nye surfere gående langs stranda kl. 11.25. De går i retning endene som ligger innenfor det røde området (figur 3), og bryter vannet ca. kl. 11.27. Surferne er da ca. 100 meter fra de nærmeste endene, som er ærfuglene og 5 svartender. Resten av endene ligger like utenfor her, inntil 200 meter fra surferne idet de bryter vannflaten. Frem til dette tidspunktet har alle endene ligget rolig og pusset seg eller dykket (innenfor det rødmarkerte området på figur 3).

Idet surferne går ut i bukta, begynner noen av endene å bli urolige. De fem svartendene og ærfuglen svømmer rolig utover, men stopper snart og roer seg. Surferne går ut i bølgene, og kvinender og haveller begynner også å trekke ut. Etter at surferne har vært ute i bølgene 3 -4 minutter, trekker svartendene og ærfuglen inn igjen og starter å beite. Etter ca. 2,5 minutter, da surferne hadde beveget seg langt ut i bukta og snur brettet for å surfe innover igjen, letter det 6 haveller ca. 100 meter utenfor dem. Disse flyr over til østsiden av bukta. Her har også 6 kvinender forflyttet seg.

I de nærmeste minuttene ser man samme mønster som ved første surfer. Haveller og kvinender har samlet seg øst i bukta, mens svartender og ærfuglen ligger igjen i den røde sonen. Så skjer det som skjedde sist; fra 10 minutter og videre utover (etter at surferne kom ut i vannet), forflytter endene seg tilbake til det rødmarkerte området. Ikke alle samtidig, men tendensen er tilbakevending. Surferne har stort sett oppholdt seg i det samme området, men går ut og inn i bølgene.

Kl. 12.19 går surferne opp på stranden igjen, og avslutter. De fleste vannfuglene ligger da i det rødmarkerte området, og de er rolige. De ligger ca. 150 – 200 meter fra der surferne går opp på stranden. I mellomtiden har det vært en enslig svartand og en enslig havelle som har ligget nær opptil surferne når de var ute i bølgene. Avstanden var godt innenfor 50 meter. Dette var imidlertid kortvarige forekomster.

Da surfing er avsluttet er det like mange ender i bukta som da surfing begynte. Det har også kommet til en liten flokk med ærfugler, men disse ligger langt ute i bukta.

Oppsummering

Bølgesurfingen i Havika medførte lokal forstyrrelse av ender som oppholdt seg her. Endene tilpasset seg imidlertid det regimet og den aksjonsradiusen som surferne hadde denne dagen. Et større geografisk omfang av surfingen, og flere surfere i bukta, kan ha gitt mer forstyrrelse.

Det synes som om det er viktig at endene har muligheter til å trekke til uforstyrrede deler av bukta mens surfingen pågår. Denne brettaktiviteten medfører ellers såpass rolige bevegelser utover at endene stort sett har tid til å trekke unna uten oppflukter.

Med grunnlag i undersøkelsen den 7.12.2014, så var havelle, sjøorre og kvinand mer sensitive for bølgesurfingen enn f.eks. svartand og ærfugl. En buffer på 150 – 200 meter syntes å være tilstrekkelig i forhold til bølgesurfingen.

Det bemerkes at det ikke var andre menneskelige aktiviteter i Havika under forsøkene som medførte tilsvarende forstyrrelser som ble observert under surfingen.

Dette forsøket viste reaksjoner hos vannfugl på dette tidspunktet, i denne settingen, og med de rådende værforholdene. Dette betyr ikke at forsøket ikke har en viss overføringsverdi, men resultatene må tolkes med forsiktighet. Det bør gjennomføres ytterligere forsøk, på andre lokaliteter, for å dokumentere reaksjonsavstander hos vannfugler i forhold til bølgesurfingen.

Sandnes, 2.2.2015

Toralf Tysse
Ecofact